

PŘESVATÉHO
PÁNA NAŠEHO PIA X.,
PROZŘETELNOSTÍ BOŽÍ PAPEŽE,

ENCYKLIKA EDITAE SAEPE

ZE DNE 26 KVĚTNA
LÉTA PÁNĚ 1910.

PŘELOŽIL ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ

**CTIHODNÝM BRATŘÍM PATRIARCHŮM,
PRIMASŮM, ARCIBISKUPŮM, BISKUPŮM A
OSTATNÍM ORDINARIŮM, KTEŘÍ SAPOŠTOL
SKOU STOLICÍ JSOU V MÍRU A JEDNOTĚ,**

PIUS PP. X.

**CTIHODNÍ BRATŘÍ! POZDRAVENÍ A APOŠTOLSKÉ
POŽEHNÁNÍ!**

Vydané často Božími ústy výroky a posvátnými vyjádřené písmo v ten asi smysl, že spravedlivého památka bude u věčné chvále, a takový že i jako zesnulý mluví (Žalm CXI, 7; — Přísl. X, 7; — Žid. XI, 4), stále a stále skutkem i slovem Církve nejvyšší měrou se dosvědčují. Neboť tato svatosti roditelka a pěstitelka mladickou silou bující a Prozřetelnosti dechem vždy hmána *pro přebývajícího ducha jeho v nás* (Řim. VIII, 11), jako spravedlivých dorost nejvznešenější samojediná rodí, kojí, v náručí svém objímá, tak z mateřské lásky pudu o udržování jejich památky a oživování úcty výborně osvědčuje se starostlivou. Vzpomínky tyto oblévají ji jakousi nebeskou lahodou a od zírání na

bědy tohoto smrtelného putování odvádějí, ana v blažených oněch nebešťanech *radost svou a korunu* vidí, v nich vynikající poznává Ženicha nebeského obraz, a novým svědectvím synům svým dávná rčení dotvrzuje: *milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému, těm, kteří podle úmyslu jeho povolání jsou svatými* (Řím. VIII, 28). Jejich skvělé činy jsou však nejen k připomínání příjemné, ale i k následování znamenité, a mocným vzpružitelem ctnosti jest onen souzvuk svatých, Pavlovu odpovídající hlasu: *Následovníky můjmi buďte, jakož i já jsem Kristův* (I. Kor. IV, 16).

Proto My, Ctihodní Bratři, kteří sotva ujavše se nejvyššího pontifikátu vytkli jsme si úkolem přičiniti se, aby „všecky věci znovuvzdělány byly v Kristu“, vydavše první encykliku¹⁾ horlivě jsme pečovali o to, aby s Námi všichni pohlíželi na *apoštola a velekněze vyznání našeho, . . . na původce víry a dovršitele, Ježíše* (Žid. III, 1 ; — XII, 2-3). Ale poněvadž to již jest téměř naší slabostí, že přílišnou velikostí takového vzoru snadno bychom byli odstrašeni, prozřetelným Bohem řízení jiný vzor jsme předložili, jenž jednak Kristu jest nejbližší, aspoň co do lidské přirozenosti, jednak lépe se srovnává s naší nicotností, Nejblaženější Panna, Velebná Bohorodička.²⁾ Když pak rozmanité

¹⁾ Enyckl. „*E supremi*“, ze dne 4. října 1903.

²⁾ Encykl. „*Ad diem illum*“, ze dne 2. února 1904.

naskytaly se nám příležitosti k obnovení památky svatých nebešfanů, společnému obdivu vystavili jsme věrné ty služebníky a správce v domě Páně a Jeho přátele a domácí, podle místa, jaké kterému bylo přiděleno, kteří *věřou přemohli království, konali spravedlnost, dosáhli naslibení* (Žid. XI, 33), abychom příklady jejich vedeni *nebyli již pacholátky sem tam se zmiňujícími, a netočili se každým větrem učení v ničemnosti lidské, ve lstivosti ku svedení v blud; ale abychom pravdu konajice v lásce, rostli veskrze v Tom, jenž jest hlava, Kristus* (Ef. IV, 7, 11).

Nejvyššího tohoto božské Prozřetelnosti úradku uskutečnění na třech zvláště mužích jsme ukázali, kteréžto veliké pastýře i učitele různá sice přinesla doba, ale stejně skoro Církvi osudná. Jsou to Řehoř Veliký, Jan Zlatoústý a Anselm z Aosty, jichž stoleté výroční slavnosti na tato léta připadaly. Dvěma kromě toho Encyklikami, ze dne 12. března 1904 a 21. dubna 1909 nauky základy a křesťanského života pravidla, jež pro tyto doby případnými se zdála, z příkladů a poučení svatých vypravše, šířeji jsme rozvinuli.

Jelikož pak jsme přesvědčeni, že ke vzrušení lidí skvělé vojínů Kristových příklady daleko více zmohou než slova a vybraná pojednání¹⁾; naskytnuté šťastně příležitosti rádi po-

¹⁾ Encykl. „*E supremi*“.

užíváme, bychom nejspasitelnější zásady od jiného pastýře přejaté doporučili, jehož tomuto věku velmi blízkého a týmiž téměř přívaly zmítaného Bůh vzbudil, Svaté Římské Církvě Kardinála, Milánskéko biskupa, před třemi sty lety svaté paměti Pavlem V. ve svatých seznam vřazeného, Karla Borromejského. A nebude to málo k věci; neboť, užijeme-li zmíněného předchůdce Našeho slov, „Pán, jenž činí zázraky veliké jediný, velikolepé věci poslední dobou učinil nám, a podivuhodným řízení svého činem postavil na hradě apoštolské skály nádherné světlo, vyvoliv sobě z klínu svatosvaté Římské Církvě Karla, kněze věrného, služebníka dobrého, pravý vzor stádu, pravou podobu Pastýřů, který by totiž mnohonásobným třpytem svatých činů veškerou krásle Církev, kněžím i lidu svítil jako Abel nevinností, jako Henoch čistotou, jako Jakub námah snášelivostí, jako Mojžíš tichostí, jako Eliáš vřelou horlivostí, a který by napodobitelem se jevil mezi oplývajícími rozkošemi Jeronýmovy kázně těla, Martinovy v nejvyšších hodnostech pokory, Řehořovy pastýřské bedlivosti, svobody Ambrožovy, Paulinovy lásky, a posléze v němž bychom mohli vlastníma očima viděti a prohlédnouti a vlastníma rukama ohmatati člověka, přes to že svět nanejvýše mu lichotil, světu ukřižovaného, žijícího duchem, po zemských věcech šlapajícího, nebeskými neustále zabraného, a

jako úřadem svým anděla místo zastával, tak i myslí i skutkem život andělský nápodobujícího“¹⁾).

Toto Předchůdce onen Náš za pět pětiletí po skonu Karlovu. Nyní pak, po plných třech letech od té, co uděleny mu posvátné pocty, „právem naplněna jsou radostí ústa naše a jazyk náš plesáním, u význačný den slavnosti naší, ... kdy ... přiznáním svatých poct Karlovi, Svaté Římské Církve, již z ustanovení Božího v čele stojíme, Knězi Kardinálu, jediné Nevěště jeho nová na hlavu vkládána byla koruna, všelikým drahým kamením ozdobená“. Společnou pak s Předchůdcem Naším naději chováme, že z rozjímání slávy tohoto světce, a ještě více z jeho naučení a příkladů oslabiti lze bezbožníků drzost a zahanbiti všechny, kteří „honosí se podobami bludů“²⁾). Pročež obnovené pocty Karlovi, jenž vzešel jakožto vzor stádu i pastýřům této doby, a nápravy posvátné kázně neúnavným byl předbojovníkem a původcem proti novotářům, jimž nikoli víry a mravů zlepšení tanulo na mysli, ale spíše znetvoření (deformace) a udušení, jak na útěchu a poučenou budou katolíkům veškerým, tak je rovněž pobídnou, aby v dílo, o něž tak snažně usilujeme, znovuvzdělání všech věcí v Kristu, rázně se zapjali.

¹⁾ Z bully „*Unigenitus*“, 1. listop. 1610.

²⁾ Z téže bully.

Jest vám zajisté, Ctihodní Bratří, dobře povědomo, že ustavičně štvaná Církev od Boha nikdy všeliké útěchy nebývá zbavena. Vždyť ji *Kristus miloval . . . a sebe sama vydal za ni, aby ji posvětil a učinil sám sobě Církev slavnou, nemající poskvrny ani vrásky neb cokoli podobného, ale aby byla svatá a neposkvrněná* (Efez. V, 25). Ba právě čím nevázanější svévolnost, čím prudší nepřátelský útok, čím prohnánější bludu úklady zhoubu jí svrchovanou strojiti se zdají, takže i nemálo synů od lůna jejího odervaných v neřestí a bezbožností vír střemhlav ženou, tím pohotovější zakouší ochrany Prozřetelnosti. Působí Bůh, že blud sám, ať chtějí nešlechtníci nebo nechtějí, přejde v triumf pravdy, k jejíž ochraně Církev bdí; nákaza ve vzrůst svatosti, jejíž ona jest pěstitelkou i učitelkou; trýznění v podivuhodnější *spásu z nepřátel našich*. Tak se stává, že tehdy, kdy Církev světskýma očima vidí se nejdravějšími zmítána vlnami a téměř potopena, tehdy právě zase krásnější, zdravější, čistší se vynoří, skvějící se leskem největších ctností.

Tak Boží svrchovaná dobrotivost novými doklady potvrzuje, že Církev jest dílem božským, buď že v nejbolestnější zkoušce bludů a neřestí, v samé údy její se vkrádajících, dá jí překonati nebezpečí, nebo že platným činí Kristovo slovo *Brány pekelné ji nepřemohou* (Mat.

XVI, 18), nebo že výsledky dosvědčuje ono *Aj, já s vámi jsem po všechny dni až do skonání světa* (Mat. XXVIII, 20), buď konečně že tajemné moci svědectví poskytuje, jíž Kristem zaslíbený brzy po návratu jeho do nebe *jiný Utěšitel* na ni trvale jest vyléván, ji chrání a ve všem zármutku těší, duch, *jenž by s ní zůstal na věky, duch pravdy, kterého svět nemůže přijmouti, poněvadž nevidí ho aniž zná ho, neboť u vás zůstane a u vás bude* (Jan XIV, 16, 26, 59; XVI, 7). Z tohoto zdroje život i síla Církve pramení; odtud i to, že, jak praví oekumenický Sněm Vatikánský, zřejmými známkami jsouc opatřena a „jako korouhev zdvižená mezi národy“, od kterékoli jiné společnosti se liší.¹⁾

A zajisté není bez zázraku božské moci, když při rozpoutané bezuzdnosti a ustavičném odpadání údů Církve, mystické to tělo Kristovo, od nauky, zákonův a cíle svého svatosti se neuchyluje; z týchž věcí příčin stejné vyvádí důsledky a užitky; z přemnoha synů víry a spravedlnosti ovoce spásy klidí nejhojnější. Neméně patrnou známkou života od Boha čerpaného jest to, že při tak hnusné zvrhlých názorů záplavě, při tak velikém počtu odbojníků, při bludů tvářnosti tak mnohonásobné, pevná a nezměnitelná trvá, jakožto *sloup a opora pravdy*, u vyznávání jedné nauky, u společenství týchž svátostí, v božském svém usta-

¹⁾ Sezení III, kap. 3.

novení, v řízení, v kázni mravů. A to tím jest podivuhodnější, že sama nejen zlu odporuje, ale také *přemáhá zlo dobrem* a modliti se neustává za přátele i nepřátele, o to všecka pracujíc a toho dosíci si žádajíc, aby i společnost lidská i všichni jednotlivci křesťanskými zásadami byli obnoveni. Jestliť to vlastním jejím úkolem na zemi, jehož dobrodiní i sami nepřátelé její pocífuji.

Zázračné toto prozřetelného Boha působení v obrodném díle, o něž Církev pracuje, skvěle se jeví v té zvláště době, jež k dobrých útěše přinesla Karla Borrromejského. Za onoho náruživostí panství, kdy všechno téměř poznání pravdy bylo zkaleno a zatemněno, neustále zápasilo se s bludy, a lidská společnost v nejhorší zla se vrhajíc, těžkou zdála se snovati si zhoubu. Tehdy pyšní a odbojní povstávali lidé, *nepřátelé Kříže Kristova . . . kteří pozemské věci chutnají, . . . jichžto Bůh břicho jest* (Filip. III, 18, 19). Tito ne nápravu mravů, ale popření základů Víry majíce na zřeteli, všechno převraceli, širší sobě i jiným razili bezuzdnosti cestu, nebo aspoň autoritě a vedení Církve se vyhýbajíce, podle záliby i nejzvrhlejších knížat a lidu, nauku její, ústavu a kázeň jakožto jeho zničení žádali. Potom nespravedlivých následujíce obyčeje, k nimž vztahuje se vyhrůžka: *Běda, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé* (Isai. V, 20), vzbouřenců vřavu a ono víry a mra-

vů roztržštění nazvali reformou a sebe samy kázně bývalé reformátory. Ve skutečnosti však byli kaziteli, neboť vystřebavše různicemi a válkami síly Evropy, odpady těchto dob a vzpoury uspíšili, jimiž jako jedním útokem onen trojí dříve rozdělený zápasu způsob byl obnoven, z něhož nepřemožená a bez úhony Církev vždy vyšla ; jsou to : první doby krvavé boje, potom domácí bludů mor, konečně pod záminkou vybojování posvátné svobody ona neřestí nákaza a kázně rozvrat, k němuž snad ani střední věk nedospěl.

Proti podvodných lidí rotě Bůh postavil opravdové obroditele, a to nejsvětější, kteří by buď běh onen srázný zadrželi a vření utlumili, nebo způsobené jimi škody odčinili. Jejich práce vytrvalá a mnohostranná na obnovu kázně tím k větší úlevě Církvi byla, čím krutější tato svírána byla tísní, a dosvědčila pravdivost výroku : *Věrný Bůh, jenž . . . učiní také s pokušením prospěch* (I. Kor. X, 13). Za těchto poměrů radost Církve dovršil božským řízením poslaný Karel Borromejský svou obzvláštní přičinlivostí a života svatostí.

Byla pak v jeho činnosti, Božím řízením, neobyčejná jakási síla a účinnost, nejen ke zlomení zpupnosti vzpurníků, ale také k výchově a podnícení synů Církve. Neboť i šílené pokusy oněch zdržoval i lichá obvinění rozptyloval svého života a jednání příkladem,

výmluvnosti používaje nade všecky nejmocnější, těchto pak naději vztyčoval a živil zápal. A to na něm bylo zázračné, že pravého reformátora úděly, jež na jiných vidíme rozděleně a po částkách, od jinošského věku v sobě shrnul všecky souborně; sílu, důmysl, učenost, vážnost, moc, bystrost, a způsobil, že na svěřenou jemu katolické pravdy proti nadouvajícím se bludům obranu, což bylo právě veškeré Církve posláním, všecky se srazily, odumírající povětšinou a téměř uhasnou probouzeje víru, prozíravými ji zákony a opatřeními obrňuje, pokleslou kázeň obnovuje, kněžstva i lidu mravy ke křesťanského života řádu horlivě znovu přiváděje. Takto, hledě si všech stránek obrození, neméně zrale plní úkoly *služebníka dobrého a věrného* a potom kněze velkého, *jenž ve dnech svých libil se Bohu a nalezen byl spravedlivým*; právem hoden jsa toho, by naň všichni vesměs lidé, jak kněžstvo tak lid, bohatí stejně jako chudí, jakožto na vzor pohlíželi; jehožto výtečností soubor ve chvále biskupa a představeného jest zahrnut, dle níž stal se *příkladem stádu ze srdce* (I Petr. V, 3). Nemenší budí podiv to, že Karel, sotva dospěl dvacátého roku svého věku, nejvyšších ctí dosáhnuv, k velikým a přeobtěžným Církve úkolům byv totiž přibrán, k dokonalé a nahromaděné ctnosti skrze rozjímání věcí božských, jimž ve svatém odloučení ducha svého obrozoval, den ode dne

více spěl, a poskytoval zářivé *divadlo . . . světu i andělům i lidem.*

Tehdy vpravdě Pán jal se, abychom zmíněného Předchůdce Pavla V slov užili, *divy své* na Karlu projevovati: moudrost, spravedlnost, o Boží úctu a o katolictva rozvoj horlivost nejnadšenější, a především péči o obrození víry a veškeré Církvě, o kteréžto dílo na velebném onom Sněmu Tridentuském se pracovalo, za jehož konání chvála týmž veleknězem a vším potomstvem přičítá se Karlovi jakožto muži, jenž tak byl vykonavatelem jeho nejvěrnějším, jako dříve nejprudším předbojovníkem. Nebyloť bez mnoha jeho bdění, tísní a všech možných námah dílo to k cíli přivedeno.

Ale toto vše přece nebylo nic jiného nežli příprava jakási a života škola, kdež i duch zbožností i mysl učením a tělo prací se cvičily, tak že skromný mladík, tak pokorně o sobě smýšlející, byl jako jíl v rukou Páně a Jeho na zemi Náměstka. Tento arci způsob nastoupení dráhy oni novot stoupenci přezírali s toutéž pošetilostí jako nynější, pramálo pováživše, že divy Boží ze stínu a mlčení ducha poslouchajícího a zbožně se modlícího na výsluní vycházejí, a v cvičbě této že kel budoucího vzrůstu nejinak se uzavírá, než v semeni na děje na příští žeň.

Nicméně, jak o něco dříve jsme se zmínili, z tak zdárných začátků předem tušená života

svatost a činnost tehdy se nejvíce rozvinula a vydala plody nejhojnější, kdy „lesk a nádheru města Říma opustiv, dobrý dělník na líchu, jež mu byla přidělena, do Milánu odešel, kdež úkoly své den ode dne plněji spravuje, pole ono, zlobou časů trním hanebně zhyzděné a divočící, v takovou krásu znovu přivedl, že Církev Milánskou proslulým vzorem učinil církevní kázně“¹⁾). Tak hojných a tak skvělých výsledků dosáhl spodobuje své obnovné dílo s normami koncilem Tridentským o něco dříve stanovenými.

Vždyť Církev, jak náleží rozumějí, jak jsou *smysly i myšlení srdce lidského k zlému nakloněny* (Gen. VIII, 21), s neřestmi a bludy zápasiti nikdy neustala, *aby zničeno bylo tělo hřichu, a abychom nesloužili již hřichu* (Řím. VI, 6). V tomto boji jednak sama sobě jest učitelkou i milostí jest puzena, jež *rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha Svatého*; jednak smýšlení a jednání pravidlo bere od Učitele národů, řkoucího: *Obnovte se duchem myslí své* (Efez. IV. 23). - *A nepřipodobňujte se tomuto světu, ale přetvořte se novotou smýšlení svého, abyste zkoumali, která jest vůle Boží dobrá a libezná a dokonalá* (Řím. XII, 2). Kteréhožto cíle že byl kdy dospěl, Církev syn a obnovitel nepokrytý nikdy se nedomyšlí; k němu toliko jen že směřuje, vyznává s týmž

¹⁾ Bulla „*Unigenitus*“.

apoštolem : *na to, co vzadu jest, zapominaje, k tomu pak, co v předu jest, se napínaje, uloženy cíl sleduji, odměnu nebeského povolání Božího v Kristu Ježíši* (Filip. III, 13, 14).

Z toho následuje, abychom i my s Kristem v Církvi jsouce spojeni *rostli veskrze v Tom, jenž jest hlava, Kristus, z něhož všeliké tělo vzrůst běře k zbudování svému v lásce* (Efez. IV, 15, 16), a Matka Církev aby den ze dne více uplatňovala tajemství božské vůle, a to v *rozložení plnosti časů znovuvzdělati vše v Kristu* (Efez. I, 9, 10).

K tomu myslí své neupínali oni reformátoři, kteří na vlastní pěst napravovati chtěli víru a kázeň, jichž pokusům na odpor se postavil Borromejský ; a ani nynější lépe nevidí, s nimiž jest nám, Ctihodní Bratří, bedlivě zápasiti. Neboť i tito církevní nauku, zákony, zřízení podvracejí, stále na jazyku majíce snahu po kultuře a vzdělanosti, ne že by o toto dílo valně pracovali, ale aby okázalými hesly podlost svých záměrů snáze mohli skrýti.

Co však ve skutečnosti činí, co obmýšlejí, po jaké cestě se dávají, nikoho z vás není tajno, a jejich záměry byly Námi prohlášeny a zatraceny. Jestliť jejich společným cílem od víry a kázně Církevní odvrát, onoho dřívějšího, jenž dobu Karlovu v krajní neštěstí přivedl, tím horší, čím potutelněji v samých téměř Církev žilách

se tají a plíží, a čím subtilnější důsledky ze zásad absurdních se odvozují.

Obojího tohoto moru původ jest týž: *člověk nepřítel*, který na zhoubu pokolení lidského nemálo jest ostražitý, *nasel koukole mezi pšenici* (Mat. XIII, 25); táž podloudná cesta a tmavá; týž postup, totéž přistání. Neboť jako onen prvnější odvrát, kde štěstí kynulo, tam se klonící, brzy šlechtu, brzy lid, stav proti stavu dráždil, aby oběma na konec se vysmál a je zničil, tak tento moderní vzájemnou hrotí nenávist chudých a bohatých, aby každý svým údělem jsa nespokojen život vedl prabídny a pykal trestem přisouzeným těm, kteří nehledají *království Božího a spravedlnosti jeho*, ale k prchavým těmto věcem a pomíjivým přilínají. A krutější ještě činí přítomnou srážku to, že kdežto dřívějších dob vzpurníci z nauky Bohem zjevené pokladu něco jistého a pevného zpravidla podržovali, dnešní, jak se zdá, dříve neustanou, dokud vyhlazeno všecko nespatri. Bude-li však vyvrácen náboženství základ, i sama spojitost občanská nezbytně bude roztrhána. Žalostné to věru divadlo pro přítomnost, strašlivé pro budoucnost; ne že by o bezpečnost Církve bylo se obávati, o níž pochybovati božské přípovědi nedopouštějí, ale pro nebezpečnoství hrozící rodinám i národům, zvláště těm, které zhoubný onen bezbožnosti proud buď úsilněji podporují nebo netečněji snášejí.

V této tak zločinné a nezapné válce, k jejímuž podněcování a rozšiřování jakožto spojenci a mocní podporovatelé přistupují i ti, kteří by s Námi pracovali a na Naše věci hleděti měli přede všemi ostatními; při bludů podobě tak mnohonásobné a neřesti lákadlech tak rozmanitých, kterýmžto obojím i nemálokterí z našich lichotí, zaujati jsouce vzezřením novoty a učenosti nebo lichou nadějí svedeni, že Církev může se zálibami tohoto světa přátelsky se srovnati, zajisté chápete, Ctihodní Bratři, že jest nám náležitě se vzpírati a tytéž zbraně nastavití proti útoku nepřátel, jichž druhdy použil Borrromejský.

Předně tedy, jelikož na samu takořka tvrz, víru, útočí, buď zřejmě ji popírajíce nebo lživě na ni dorážejíce nebo základy nauky převracějíce, tyto zásady, Karlem často doporučované, si připomeňme: „První a největší Pastýřů péče k těm věcem musí se nésti, které k neporušenému a bezúhonnému zachování víry katolické, již Svata Římská Církev pěstí a učí, a bez níž *nemožno libiti se Bohu*, směřují“.¹⁾ A dále: „V této příčině . . . nikdy dosti veliké horlivosti, jakáž jistě největší se požaduje, vynaložiti nelze“.²⁾ — Pročež „bludařské zvrhlosti kvasu“, jenž nepotlačí-li se, *všecko těsto poruší*, to jest zvrhlým názorům pod naličenou tvář-

¹⁾ Conc. Prov. I, na z čátku.

²⁾ Conc. Prov. V, část I.

ností se vtírajícím, jež v jedno sebrané *modernismus* hlásá, protiváhu jest klásti zdravým učením, a povážiti s Karlem : „jak svrchovanou má biskup míti horlivost v potírání zlořádu bludařství a péči daleko ze všech nejpilnější“¹⁾).

Netřeba zajisté uváděti ostatních slov Světce, připomínajícího Římských Velekněží sankce, zákony, tresty na ty biskupy stanovené, jichž péče o očistu diecéze od „plísně bludařské zvrhlosti“ byla by chabější. Nemálo však přece na prospěch bude, pilně si všimnouti toho, co odtud uzavírá : „Pročež, praví, v této neustálé pečlivosti a ustavičné ostražitosti dlužno biskupovi především toho hleděti, aby nejen nejmorovitější ona bludařství choroba nikde ve stádo jemu svěšené se nevplížila, ale každé pouhé podezření aby od něho bylo co nejdále. A kdyby přece snad, což svou dobrotivostí a milosrdenstvím Kristus Pán odvrátí, se vplížila, o to co nejvíce ať vší silou pracuje, aby co nejrychleji byla zapuzena; a kdož touto hnilobou byli by nakaženi nebo podezřeli, s těmi ať naloží se podle kanonův a sankcí papežských předpisů“²⁾).

Nelze však nákazy bludů odvrátiti nebo jí předejiti, nevěnuje-li se většina péče správnému vzdělání kněžstva i lidu. Neboť *vira ze slyšení; slyšení pak skrze slovo Kristovo* (Řím. X, 17).

¹⁾ Conc. Prov. V, část I.

²⁾ Tamtéž.

Ale důkladného pravdy všem podáváníí nutnost nyní zvláště velmi se ukládá, kdyžť všemi žilami veřejnosti, a i tudy, kde bys nejméně tušil, vkrádati se vidíme zlý jed; takže všech se dnes týkají Karlem těmito slovy uvedené důvody: „Ti, kdož bludařům jsou na blízku, nebudou-li v základech víry pevní a stálí, nanejvýše jest se obávati, aby snad jimi v nějakou bezbožnosti a bohopustého učení lest snadno nebyli strženi“¹⁾. Nyní totiž, any pohodlnější jsou cesty, jak ostatním věcem, tak i bludům usnadnily se styky a šíření, a jelikož vášně jsou po libovůli rozpoutány, ve špatné dlíme společnosti, kde *není pravdy... a není vědění Božího; na zemi, jež zpustlá jest... poněvadž není nikoho, kdo by rozpomínal se v srdci* (Jerem. XII, 11). Pročež My, užijeme-li slov Karlových, velikou dosavad pílí jsme vynakládali, aby všichni i jednotliví věřící Kristovi u víry křesťanské základech byli vychováváni a vzděláváni“²⁾; a o téže věci jakožto o úkolu nejdůležitějším, napsali jsme encykliku.³⁾ A jakkoli věru nechceme i to na Sebe přenášeti, nač Borromejský, neukojitelnou horlivostí planoucí, si stýská, „že málo dosud pořídil ve věci tak veliké“; nicméně toutéž jako on „úkolu a nebezpečí velikostí vedení“, pobodnouti bychom

1) Conc. Prov. V, část I.

2) Tamtéž.

3) Encykl. „Acerbo nimis“ ze dne 25 dubna 1905.

si přáli všechny, aby Karla vezmouce si za příklad, každý dle svého povolání neb sil v dílo křesťanského obrození se zapjali. Nuže nechť pomní hospodáři a páni, jak snažně pastýř onen přesvatý tytéž vytrvale napomínal, aby dětem, domácím, čeledi k vzdělání se v křesťanském učení nejen dávali příležitost, ale také ukládali břímě. Rovněž klerikům nechť nevypadne z paměti, že u vyučování základům víry povinni jsou pomáhati faráři; tento pak má se přičiňovati, aby takovýchto škol byl dostatek, počtu a potřebě věřících přiměřených a učitelů řádností chvalitebných, jimž za pomocníky přidání nechť jsou počestní mužové neb ženy, jak Milánský ten Biskup sám předpisuje¹⁾).

Křesťanského tohoto vzdělávání vzrostlá potřeba jak z ostatního času našich a mravů běhu vyplývá, tak ale především z toho, že veřejná učiliště všeho náboženství jsou prázdná, a nejvyšším věcem se vysmívají za kratochvíli se tam pokládá, any stejně k bezbožnosti nakloněny jsou rty učitelův i uši žáků. O škole mluvíme, již svrchovaným neprávem neutrální čili laickou nazývají, ač ničím jiným není nežli temné sekty panstvím násilným. Nové toto pokrytécké svobody jeho mocným sice hlasem a s vypjatou hrudí jste vykřičeli, Ctihodní Bratří, zvláště v místech, kde příliš odvážně

¹⁾ Conc. Prov. V, část I.

slapána jsou práva náboženská i rodinná, a potlačěn hlas přirozenosti, velicí, aby nevinnosti víry mládeže se šetřilo. Tuto pohromu, způsobenou těmi, kteří tutéž poslušnost, již na jiných vymáhají, nejvyššímu všehomíra Pánu odpírají, seč jsme, zhojiti pomýšlejíce, dali jsme podnět k tomu, aby školy náboženské vhodně po městech se zřizovaly, kteréžto dílo ačkoli dosavad, s vaším spoluúsilím, dosti dobře a údarčně pokročilo, nicméně velice jest si přátí, aby den ode dne šířeji se rozmáhalo, to jest aby takovýchto učilišť všude dostatek byl, i aby vychovatelé chválou nauky a života svatosti vynikajícími oplývala.

S touto velespasitelnou výchovou prvopočetní těsně souvisí úřad posvátného řečníka, na němž zmíněné vlastnosti u mnohem větší míře se požadují. Proto Karlovy snahy a záměry na provinciálních i diecézních Synodách tím především byly obráceny, aby Kazatelé byli vytvořeni, kteří by *v posluhování slovem* svatě a užitečně vésti si dovedli. A totéž, a snad důrazněji, jak se zdá, nynější časy na nás vyžadují, kdy tolika lidí viklá se víra, a nechybí těch, kteří z touhy po slávě a oblibě duchu doby hovějí, *znásilňujíce slovo Boží* a ujímajíce věřícím potravu života.

Z toho důvodu se svrchovanou bedlivostí jest se nám míti na pozoru, Ctihodní Bratří, aby nebylo skrze marné a ledabylé lidi paseno

stádo větrem; ale aby životodárnou výživou bylo sileno *služebníky slova*, k nimž tyto výroky se vztahují: *Za Krista poslání zastáváme, jakoby Bůh skrze nás napomínal: smířte se s Bohem* (II Kor. V, 20); — *skrze sluhy a posly nikoli chodící v ošemetnosti, aniž znásilňující slovo Boží, ale zjevováním pravdy samy sebe odporučující všelikému svědomi lidskému před Bohem* (II Kor. IV, 2); — *dělníky nepohani- telné, obírající se slovem pravdy* (II Tim. II, 15). Neméně na prospěch budou nám ony přesvaté a nanejvýš užitečné normy, slovy Pavlovými vy- jádřené, které milánský Biskup doporučoval věřícím *Když jste přijali od nás slovo slyšení Božího, přijali jste je ne jako slovo lidské, ale jakož vpradě jest, slovo Boha, který působí ve vás, kteří jste uvěřili* (I. Soluň. II, 13).

Tak řeč Boží živá a účinná a pronikavější nad každý meč (Žid. IV, 12), nejen k víry ucho- vání a ochraně přivede, ale též k ctností před- sevzetím podivuhodně duše rozplamení; neboť *víra bez skutků mrtvá jest* (Jak. II, 26), a *nikoli posluchači zákona spravedliví jsou u Boha, ale činitelé zákona ospravedlnění budou* (Řim. II, 13).

Ale také v této věci lze pozorovati, jak obojí reformace způsob jest nepodobný. Neboť ti, kteří o falešnou bojují, pomatenců napo- dobující nestálost, kvapem zabíhají v extrémny, buď víru tak vynášejíce, že od ní nutnost správ- ného jednání odlučují, nebo v pouhou při-

rozenost všelikou ctnosti výtečnost umísťující a odstraňující přispění víry a božské milosti. Tím stává se, že úkony, jež z pouhé přirozené počestnosti vycházejí, ničím jiným nejsou než ctnosti podobami, a ani trvanlivé ovšem, ani k spásedosti způsobilé. Těchto tedy činnost nikoli k obnově kázně, ale k víry a mravů vyvrácení slouží.

Naopak ti, kdož za příkladem Karlovým, jakožto pravdy přátelé a nikterak věrolomní, spasitelný poměrů obrat se vynasnažují, ti výstřednostem se vyhýbají a nevybočují z jistých mezí, mimo něž nemůže pozůstatí nějaké reformy. K Církvi totiž a k její Hlavě, Kristu, co nejpevněji Inouce, nejen odtud síly k životu vnitřnímu čerpají, ale i vnější činnosti určují směr, jak by bezpečně díla ozdravení lidské společnosti se chopili. Náleží pak k tomuto božskému poslání, ustavičně přecházejícímu na ty, kteří Krista zastupovati mají, *učiti všechny národy*, nejen tomu, co víry, ale také co jednáni se týká, to jest, jak Kristus vyslovil *zachovávatí všecko, cožkoliv jsem přikázal vám* (Mat. XXVIII, 18). Onť jest *cesta, pravda a život* (Jan XIV, 6), jenž přišel, aby *lidé život měli a hojněji měli* (Jan. X, 10). Poněvadž pak všechny tyto povinnosti dodržovati vedením pouhé přirozenosti jest nanejvýš nesnadno, ba daleko přesahující lidské síly; proto Církev vedle učitelství má též řízení křesťanské spo-

lečnosti a úkol vzdělávati ji k všeliké svatosti, ana skrze ty, kteří, každý dle svého stavu a povolání, za služebníky a pomocníky se jí poskytují, vhodné a potřebné k spáse prostředky podává. Čemuž dobře rozumějíce pravé reformy podnikatelé, neodřezují ratolesti, aby zachránili kořen, to jest neodlučují víry od života svatosti, ale obojí živí a hřejí dechem lásky, jež *jest poutem dokonalosti* (Kolos. III, 14). Rovněž, slovo slyšice Apoštolovo, *poklad střeží* (I Tim. VI, 20), nikoliv aby národům známost jeho zakrývali a světlo odníмали, ale aby vyvedené ze zdroje toho pravdy a života nejzdravější proudy šíře otevřeli. A v té hojnosti nauku s používáním jejím (theorii s praxí) spojují. oné, aby zabránili *obcházení bludu* používající, tohoto, aby uplatnili přikázání v mravech a činnosti životní. Proto starají se o všechny k cíli vhodné nebo nezbytné prostředky, jak k vykořenění hříchu, tak *k dovršení svatých, k dílu posluhování, k budování těla Kristova* (Ef. IV, 12). K tomu zajisté směřují Otcův i Sněmů v ustanovení, kanony, zákony; k tomu napomáhá učení, vláda a všeliká dobročinnost; k tomu konečně kázeň a činnost Církve veškerá. Na tyto víry i ctnosti učitele zrakem i duchem upřeným zírá pravý Církve syn, jemuž jeho vlastní i jiných náprava na srdci leží. O tyto činitele, jež zhusta připomíná, při obnově církevní kázně opírá se Borromejský; píše na

pr „My staré svatých Otcův a posvátných sněmů zvyklosti a autority především všeobecného Sboru Tridentského následující, z nich mnoho v předchozích našich sněmech provinciálních jsme stanovili“ — Taktéž k úmyslům potlačování veřejných zlořádů vyznává, že byl přiveden „posvátných kanonů právem i svatostvatými sankcemi a v první řadě Sněmu Tridentského dekrety“¹⁾).

Na tom nemaje dosti, aby lépe byl ubezpečen, že snad od tohoto pravidla se neodchyluje, ustanovení svá na sněmu provinciálním takto asi uzavírá: „Všechno vesměs i jednotlivě, co námi na tomto Sněmu provinciálním bylo rozhodnuto a projednáno, s poslušností a úctou, již jsme povinni autoritě soudu Svaté Římské Církve, všech církví matky a učitelky, vždy k přehlédnutí a opravě podkládáme“²⁾). A tuto vůli tím poddajnější dával na jevo, čím více den ode dne k činného života dokonalosti postupoval; nejen pokud stolec Petrův zaujímal jeho strýc, ale i za vlády nástupců jeho Pia V a Řehoře XIII, jimž jak rázně k zvolení dopomáhal, tak ve věcech nej důležitějších jako zdatný pomocník k nim se pojil, a očekávání jejich plnou měrou odpovídal.

Nejvíce však vůli jejich přišel vhod svými namyšlnými zařízeními k uskutečnění předse-

¹⁾ Conc. Prov. V, část I.

²⁾ Conc. Prov. VI, na konci.

vzatého sobě cíle, to jest k obnově posvátné kázně. V této věci naprosto byl vzdálen ducha těch, kteří maskou nejnadšenější horlivosti zastírají svou nepoddajnost. Takto, začínaje *soud od domu Božího* (I. Petr. IV, 17), nejprve mysl k tomu přiložil, aby kázeň kněžstva s pevnými zákony ve shodu uvedl ; za tou příčinou semináře alumnů posvátného stavu založil, kongregace kněží, zvaných „oblati“, zřídil, povolal řeholní rodiny staré i novější, sněmy konal, a všestrannými opatřeními počaté dílo upevnil a rozhojnil. A hned dále k nápravě mravů lidu neméně horlivou přiložil ruku, sobě řečeným považuje dávný výrok prorokův : *Ejhle, ustanovil jsem tě dnes abys vyplenil a zkazil a rozpýlil a rozmetal a stavěl a štípil* (Jer. I. 10). Proto dobrý pastýř chrámy své sám a ne bez značné námahy visituje, podle podobenství božského Mistra *obcházel dobře čině a uzdravuje rány stáda ; nepřístojnosti, jež tu a tam zastihl, buď z neznalosti nebo z nedbalosti zákonů vzniklé, odstraniti a vyhladiti s veškerým úsilím se přičinil ; názorům zvrhlým a rozplavujícímu se bahnu prostopášnosti hráz postavil tím, že zřizoval školy na výchovu dítek a konvikty pro mládež dospívající ; rozšiřoval sdružení Mariánská, jež v Římě v prvním jejich rozkvětu byl poznal ; otvíral opatrovny pro sirotky, pro ženy ohrožené, vdovy a jiné, jak muže, tak ženy, nuzné nebo chorobou neb stářím stížené útulny*

zakládal; chudé chránil proti útiskům pánů, proti lichvě, proti vývozu dětí, a nesčetně mnoho jiného dobra toho druhu způsobil. To však tak vykonal, že o celý svět lišil se od obyčejě těch, kteří při reformaci křesťanstva na svou pěst podnikané všecko na ruby zpřevracejí a prazbytečného hluku natropí, nepamětlivi jsouce božského hlasu *není v burácení Hospodin* (III. Král. XIX, 11).

Touto tedy druhou známkou, jak vlastní zkušeností jste se, Ctihodní Bratří, poučili, opravdoví obroditelé liší se od falešných, že *tito což jejich jest, hledají, a ne co jest Ježíše Krista* (Filip. II, 21), a nakloněným sluchem přijímajíce úkladná slova, k božskému Mistru kdysi obrácená: *ukaz se světu* (Jan VII, 4), pyšné opětuji hlasy: *Učiňmež i my sobě jméno*. Pro kteroužto zaslepenost, které často i nyní želíme, *padli kněží, chtějice zmužilost dokázati, a vytáhše bez rady v boj* (I Machab. V, 57, 67).

Naopak, kdo upřímným duchem se snaží uvésti společnost lidskou na lepší cesty, ten *nehledá vlastní slávy, ale slávy toho, který jej poslal* (Jan VII, 18); a podle vzoru svého Krista se řídě *nebude se hádati ani křičeti, ani neuslyší nikdo na ulicích hlasu jeho*; — *nebude smutný ani bouřlivý* (Isai. XLII, 2 — Mat. XII, 19), ale *tichý a pokorný srdcem* (Mat. XI, 29). Ten i Bohu příjemný bude i spásy ovoce sklídí nejhojnější.

Také v tom různí se druh od druhu, že onen na lidské pouze spoléhaje síly *doufá v člověka a klade tělo za rámě své* (Jer. XVII, 5), tento však všelikou důvěru skládá na Boha; od Něho a od přispění s hůry všecku sílu a moc očekává, opětuje slova Apoštolova: *Všecko mohu v tom, jenž mne posiluje* (Filip. IV, 13).

Tyto pomocné prostředky, jichž štědrou zásobu Kristus vylil, hledá věřící ve středu Církve k obecné spáse, především modlitbu, Oběť, svátosti, jež jsou *jako pramen vody tryskající do života věčného* (Jan IV, 14). To vše nelibě nesouce ti, kteří příčnými cestami a Boha přezírajíce o dílo obrodné usilují, nikdy neustávají nejčistší ony zdroje buď nadobro vysušovati nebo aspoň kaliti, aby křesťanské stádo bylo od nich odtrženo. V této věci zajisté nejhanebněji vedou si moderní jich nolsledové, kteří jakousi tvářnost vznešenějšího náboženství na sebe berouce, ony spásy opory za nic nepokládají a mají v posměchu, obzvláště svátostí dvě, jimiž buď viny kajících se smývají nebo nebeským kvasem sílí se duch. Proto každý poctivý s nejvyšší snažností bude pečovati, aby dary tak vysoké ceny v největší úctě byly chovány, a nestrpí, aby náklonnosti lidí k obojímu tomu božské lásky dílu pohasínaly.

Tak právě činil Borromejský, v jehož spisech mezi jiným toto čteme: „Čím větší, čím bohatší jest svátostí ovoce, než aby sílu jeho

bylo lze snadno vyložit, tím pilněji a s vnitřnou důvěrou zbožností a vnější úctou a důstojností dlužno k nim se chovati a je přijímati“¹⁾). Rovněž ona slova jsou zmínky nejvýše hodna, jimiž faráře a jiné posvátné kazatele důrazně nabádá, aby nebeského pokrmu časté okoušení v dřívější obyčej znova uvedli; což My učinili jsme dekretem začínajícím: *Tridentská Synoda*. „K velespasitelnému onomu, praví svatý Biskup, posvátné Eucharistie častému přijímání faráři a kazatelé taktéž co nejčastěji lid povzbuzujte rodící se Církve zařízeními a příklady, a nejvážnějších Otců hlasy a velmi bohatým o tomto předmětu Katechismu Římského učení, a výrokem konečně Tridentické Synody, jež by si přála, aby věřící při každé Mši svaté nejen duchovně, touhou, nýbrž i svátostným způsobem Nejsvětější Svátost přijímali²⁾). S jakou pak myslí, s jakým duchem přicházeti jest k posvátné hostině, těmito slovy učí „Když lid k častému Nejsvětější Svátosti přijímání jest vybízen, budiž také napomenut, jak nebezpečno a zhoubno jest k posvátnému onoho božského Stolu pokrmu nehodně přistupovati“³⁾). Kteréžto arcibí píše vyžadují, zdá se, zvláště tyto doby viklající se víry a vlažnější lásky, aby snad častější přijímání příslušnou tak veliké-

1) Conc. Prov. I., část II.

2) Conc. Prov. III, část I.

3) Conc. Prov. IV., část II.

mu tajemství úctu nezmenšilo, ale spíše pohnutkou bylo, aby *zkoušel sám sebe člověk, a tak z chleba toho jedl a z kalicha pil* (I. Kor. XI, 28).

Z těchto zdrojů vyřine bohatý proud milosti, z níž čerpaly by mízu a vyživovaly se i lidské a přirozené práce. Nebude ovšem činný křesťan zhrdati věcmi, jež jsou na prospěch a na podporu života, od jednoho a téhož Boha, původce milosti i přirozenosti, pocházejíce; ale toho velmi se bude varovati, aby v získávání a požívání vnějších věcí a statků tělesných celého života cíl a takřka blaženost nekladl. Kdo tedy těchto věcí správně a mírně užívati chce, ať činí tak k duši prospěchu, řídě se slovem Kristovým: *Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno* (Luk. XII, 31. — Mat. VI, 33).

Zřízené a moudré toto věcí užívání daleko jest toho, aby nižšího řádu, to jest společnosti občanské, dobru na úkor se stavělo, ba spíše jejím prospěchům co nejvíce napomáhá; a to nikoli marným slov plýtváním, což obyčejem jest lidí stranických, ale samými skutky, a s nejvyšším úsilím, až ke statkům, sil i života zmaru. Kteréžto statečnosti příklady přede všemi ostatními poskytují četní biskupové, kteří za nešťastných dob Církve Karlovi zápalem svým se podobajíce, božského Mistra uplatňují hlasy: *Dobrýpastýř duši svou dává za ovce své* (Jan X,

11). Tito ovšem nikoli slávychtivostí nebo stranic-
tvím nebo ztrátou nějakých soukromých výhod
k zasvěcení se všeobecnému blahu vedeni jsou,
ale onou láskou, jež *nikdy neutuchá*. Tímto
plamenem, jenž světským očím zůstává skryt,
zanícený Borromejský, když nákazou zachváce-
ným pomoc poskytuje, sám sebe v nebezpečí
smrti uvrhl, přece nedosti máje na tom, že
přítomným zlům odporoval, také o budoucí
věci starostlivým takto se ukázal: „Rozumu
zcela odpovídá, abychom, jako otec nejlepší,
jenž dítky jedinečně miluje, jak v přítomnosti
tak pro budoucnost o ně se stará a připravuje,
čeho k živobytí třeba, tak i my povinnou
otcovskou láskou vedeni, bychom s veškerou
prozíravostí o věřící provincie naší na tomto
pátém sněmu provincialním se postarali a opa-
třili na příště pomocných prostředků, jež vlastní
zkušenosti pro nákazy dobu spasitelnými jsme
uznali“.¹⁾

Totožné tyto starostlivého ducha snahy a
úmysly, Ctihodní Bratří, katolickou akcí, již ča-
sto jsme doporučili, v praxi jsou uváděny.
K účasti pak na této veledůležité práci, zahrnu-
jící všechny milosrdenství skutky, jež králov-
stvím nebeským mají býti odměněny (Mat.
XXV), vybraní také laikové jsou povoláni. Kte-
řížto když jednou takovému břímě nasebevzali,
hotovi a připraveni býti mají, sebe a své všec-

¹⁾ Conc. Prov. V., část II.

ko za nejlepší věc zcela obětovati, čeliti nenávisti, sočení a nepřátelskému duchu mnohých, kteří zlořečením splácejí dobrodiní, pracovati *jako dobrý vojin Kristův* (II. Tim. II, 3), a běžeti *cestou trpělivosti v uložený sobě zápas, zirájice na původce víry a dovršitele Ježíše* (Žid. XII, 1, 2). Trpký arcíť zápolení způsob, ale k dobru pospolitému výtečně vedoucí, třebaš plné vítězství se opozduje.

I v tom, co právě řečeno, popatřiti lze na skvělé příklady Karlovy a z nich bráti, které každý dle svého stavu by následoval a jimiž ducha by vzpřimoval. Vždyť ten, jehož i obzvláštní ctnost i podivuhodná příčinlivost a plýtvavá láska tak vynikajícimu činily, jistě také nebyl vyňat z toho zákona *Všichni, kdož svatě žiti chtějí v Kristu Ježíši, pronásledování budou trpěti* (Tim. III, 12). A tak že drsnějšího života sledoval způsob, že pravdy vždy a poctivosti se držel, že nezaprodatelným byl ochráncem a vykonavatelem zákonů a spravedlnosti, tím právě nejpřednějších osobností zášť na sebe popudil; lstivým pletichám politiků byl vystaven; úřady měl proti sobě; v podezření vešel u šlechty, kněžstva i lidu; podlých konečně lidí úhlavní nenávist proti sobě rozdmychal, na život a na smrt. A tomu všemu, jakkoliv byl povahy něžné a přívětivé, s nezdolnou myslí vzdoroval.

A nejen nijak neustoupil v těch věcech, jež ke zkáze víry a mravů by byly, ale ani poža-

lavků nepřijal, odporujících kázni nebo věřícímu lidu obtížných, třebaž navrženy byly, jak se myslí, králem nejmocnějším a ostatně katolickým. Onť pamětliv slova Kristova: *Dávejte co jest císařovo císaři a co jest Božího Bohu* (Mat. XXII, 21), a hlasu apoštolův: *vice sluší poslouchati Boha než lidi* (Skut. V, 29), nejen ve příčině náboženství nejlépe se zasloužil, ale i o samu společnost občanskou, kteroužto za šílenou chytrost pykající a přívaly rozbijou, jež sama si roznítla, téměř potopenou nejjistější vyrval smrti.

Tatěž zajisté chvála a vděčnost náležitosti bude nynější doby katolíkům a jich horlivým vůdčím biskupům, když jim po žádné stránce povinnosti občanských nebude lze nikdy ničeho vytknouti, ať běží o zachování věrnosti a úcty *pánům i darebným*, spravedlivé věci poroučejícím, nebo o vzepření se jejich neoprávněným rozkazům, a stejně vyhnou se jak drzé nevázanosti těch, kteří chápou se vzpour, tak i otrocké nízkosti těch, kteří přijímají jakožto posvátné zákony bezbožná ustanovení nejzvrhlejších lidí, kteří pod nalhaným jménem svobody všechna práva převracejíce nejtvrdší ukládají otroctví.

Toto právě před očima celého světa a v plném světle nynější kultury děje se u jistého obzvláště národa, kde přední sobě sídlo, zdá se, postavila *moc temnot*. Pod touto velemocnou nadvládou práva všech synů Církve pře-

bídně jsou šlapána, a nadobro vyhasl ve správcích státu všeliký smysl velkodušnosti, šlechtnosti a víry, kterýmižto ctnostmi jejich otcové, názvem křesťanů se honosící, tak dlouho vynikali. A tak jest patrné, když počata byla jednou nenávist proti Bohu a Církvi, že nazpět všechno padá podvráceno, a k barbarství bývalé zvůle nebo správněji pod nejkrutější jeho, jedině Rodinou Kristovou a její kázní se šíjí svržené, střemhlav se valí. Neboť, což totožně vyznačil Karel, toť „jisto a dokázáno, že nic jiného Boha tíže neuráží a nic jej k prudšímu hněvu nepopouzí jako nákaza bludů; a nic rovněž zemí a říší k pádu nestrhuje více než nejšerednější onen mor“¹⁾. Ačkoliv mnohem ještě zhoubnějším jest pokládati dnešní spiknutí na odtržení křesťanských národův od lůna Církve. Neboť ve svrchovaném rozporu mínění a vůlí, jenž vlastním znakem jest od pravdy bloudících, v jedné věci nepřátelé souhlasí, a to v zarputilém potírání spravedlnosti a pravdy; a jelikož obou strážkyní a soudcem jest Církev, na tuto jedinou ve sražených řadách útočí. A ač tvrdívají, že jsou nestranní nebo také že míru přejí, medovými sice slovy, ale s nepokrytými úmysly nic jiného ve skutečnosti nečiní, než že nástrahy stavějí, ke škodě přičiňujícíce posměch, lest k násilí. Novým tedy zápasu způsobem v těchto dnech na křesťan-

¹⁾ Conc. Prov. V, část I.

stvo se doráží; těžká válka zvedá se, daleko nebezpečnější bojů dříve bojovaných, z nichž tak hojnou sklídl slávu Borromejský.

Z toho příklady a naučení všichni si vezmou, za největší věci, na nichž spočívá soukromé i veřejné blaho, za víru a náboženství, za svatost práva veřejného, s odhodlanou a vztyčenou myslí budeme zápasiti, bolestnou sice nutností dohnání, ale o lahodnou opírajíce se důvěru, že Bůh všemohoucí tak slavný boj bojujícím vítězství uspíší. Této důvěře pevnosti dodává až na naši dobu trvající mohutnost a síla díla Karlova, na zkrocení nekázanosti myslí nebo na utvrzení ducha ve svatém předsevzetí, znovuvzdělání všecky věci v Kristu.

Lze ještě, Ctihodní Bratři, týmiž slovy zakončiti, jimiž vícekrátě zmíněný Předchůdce Náš Pavel V uzavřel List, ustanovující Karlovi nejvyšší pocty „Slušno tedy, bychom dali slávu a čest a dobrořečení žijícímu na věky věkův, jenž požehnal spoluslužebníka našeho všelikým požehnáním duchovním, aby byl svatý a neposkvrněný před ním, a kdyžtě dal nám jej Pán jakožto hvězdu zářící v této noci hříchů, soužení našich, předstupme k božské milostivosti, ústy i činy prosíce, aby Karel Církvi, již silně miloval, prospíval také zásluhami a příkladem, pomáhal přímluvou a v čas hněvu stal se smířením, skrze Krista Pána našeho.“¹⁾

¹⁾ Bulla „Unigenitus.“

Přikročiž k těmto přáním a dovršiž společnou naději Apoštolského požehnání znamení, jež vám, Ctihodní Bratří, i všemu vašemu kněžstvu a lidu láskyplně udílíme.

Dáno v Římě u Svatého Petra, dne 26. měsíce května, roku 1910, Pontifikátu Našeho sedmého.

PIUS PP. X.

CONGREGANS
CONGREGABO
STUDIUM

THEOLOGIE, UMĚNÍ A VĚDY
30. SVAZEK / ZÁŘÍ L. P. 1910.
POŘADATEL A VYDAVATEL
ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ.

STARÁ ŘÍŠE
NA MORAVĚ.
KNIHTISKÁRNA
FR. J. TRNKY
V TŘEBÍČI NA MOR.